

Ponyi László: Kulturális jog - kulturális feladatellátás - kulturális alapellátás. Megjegyzések a kulturális alapellátás fogalom- és rendszerbeli megközelítéseire

Bevezetés

A művelődéshez való jog, amely az emberi jogok egyik fajtájaként értelmezhető, a 20. század elején kiadott úgynevezett szociális alkotmányokban jelentkezett először. Ennek a második generációs jognak a megjelenése alapozta meg a kulturális feladatellátás létrejöttét és intézményesülését az államok életében. A kulturális feladatok megjelenését és megerősödését az állami feladatellátás alrendszerében, már az úgynevezett első szociális alkotmányok megjelenésétől és hatályosulásától számíthatjuk. A rendszerváltás után, az 1997. évi CXL. törvény (továbbiakban Kulturális törvény) hatályba lépését követően beszélhetünk a kulturális feladatellátás rendszerváltás utáni, lényegében a mai napig tartó időszakáról.^[1] A kulturális feladatellátás is – hasonlóan a szociális és egészségügyi szférában jelentkező feladatellátásra – támaszkodik Magyarország Alaptörvényére,^[2] az arra épülő sarkalatos törvényekre és azokat lebontó jogszabályokra. Kialakulása logikus és szakmailag is alátámasztható válasz a kulturális, közművelődési területet ért történelmi, társadalmi és politikai kihívásokra.

Napjainkban tanúi vagyunk a kulturális alapellátásról szóló közbeszéd és gondolkodás megjelenésének a kultúrpolitika, a kulturális szakma és a média szférájában is.^[3] Röviden jegyezzük meg, hogy a médiában megjelent cikkek többsége a kulturális alapellátás bevezetésének szükségességéről szól, amihez szükséges lesz a minisztériumi struktúra átalakítása is. A médiában megjelentek alapján lehet tudni, hogy megalakult a Kulturális Alapellátás Kerekasztala is, ahol meghívott kulturális szervezetek, szakemberek gondolkodnak együtt a kulturális alapellátás rendszerén. A megjelent cikkek elsősorban a hír kategóriában értelmezhetőek, belőlük elsősorban a kulturális politika alapvető céljai olvashatóak ki a kulturális alapellátás bevezetésének szükségességéről és fontosságáról. Éppen ezért, nem is várható el tőlük, hogy leírják és értelmezzék azt, valójában mit is jelent a kulturális alapellátás rendszere, mik a sajátosságai, kritériumai, van-e, volt-e a tervezett rendszernek előzménye a magyar és a nemzetközi kulturális gyakorlatban.

Tételezésünk szerint, a kulturális feladatellátás a kulturális alapellátás előzményeként is felfogható. Úgy gondoljuk, hogy a kulturális jog, a kulturális feladatellátás, valamint a kulturális alapellátás egymásból következő, egymást értelmező és megalapozó fogalmak. A kulturális alapellátás rendszeréről még nem beszélhetünk társadalomtudományi megközelítésben, csupán hipotézisekre szorítkozhatunk. Azonban a kulturális jog és a kulturális feladatellátás vizsgálata már történelmi és művelődéstörténeti dimenziókba ágyazottan is lehetséges. Az, hogy a kulturális alapellátás megvalósul-e, hogyan épül, hogyan illeszkedik a kulturális jogra és a kulturális feladatellátásra, arra a jövő fog választ adni. A kulturális alapellátás fogalmának, szervezetének, feladatrendszerének és finanszírozásának kialakítása jelenleg napjaink feladata, melynek rendszerbeli megalapozásához, fogalmi megközelítéseihez kíván tanulmányunk segítséget adni.

1. A kulturális jogok kialakulása a rendszerváltást megelőzően

A kulturális feladatellátás és alapellátás előzményeit, történelmi és társadalmi gyökereit elsősorban a kulturális jog kialakulásának az időszakában kell keresnünk

Mivel a kulturális jog alapvetően emberi jogként értelmezhető (Rácz 2002), annak vizsgálatában egyrészt a filozófiatörténet, másrészt pedig a jogtörténet ad támpontokat. [\[4\]](#)

A természetjog képviselői szerint az emberi törvényeknél vannak ugyan magasabb rendű, isteni normák, azonban ezekbe már olyan természetes emberi jogokat is beleértettek, amelyek már a szervezett társadalmak előtt is megjelentek (Halmai – Tóth 2003). Aquinói Szent Tamás véleménye szerint az uralkodónak tiszteletben kell tartani az isteni törvény által szentesített jogokat az élethez, a szabadsághoz és a tulajdonhoz (Nyíri 1993). Hobbes (1999) a Leviatánban írja le, hogy az állam hatalma már nem isteni, vagy természeti alapokon nyugszik, hanem az emberek közötti együttműködésen, megállapodáson alapul. Az emberek ily módon társadalmi szerződés alapján ruházták át jogaikat egy fölöttes, de már immanens, világi hatalomra. [\[5\]](#) A John Locke által elképzelt természeti törvény szerint már mindenkinek joga van a tulajdonhoz, az élethez és a szabadsághoz is (Locke 1986). Az emberek – éppen a társadalmi szerződés segítségével – alapvetően azért hozták létre a politikai alapokon nyugvó társadalmaikat, hogy az megvédje őket és ezzel együtt természetes jogaikat is. Ebből a gondolatmenetből logikusan következik, hogy amennyiben a hatalom nem tartja be a szerződést, hatalma megdönthető. Montesquieu (1962) már ki is mondja, azt a kézenfekvő, az adott kor társadalmi gyakorlatából következő gondolatot, hogy a politikai hatalom képes veszélybe sodorni a szabadságot, és a hatalommegosztásról szóló elméletének gyakorlati megvalósulása lehet a biztosítéka az emberi jogok érvényesülésének. Rousseau (1997) társadalmi szerződése alapján is, az emberek lemondanak jogaikról a közösség javára. Elképzelése szerint az emberek a törvények meghozatalában vesznek részt egyenlő módon, így a hatalmat az emberek közössége gyakorolhatja.

Az első, úgynevezett szociális alkotmányok előtérbe kerülésével (mexikói, weimari, orosz) jelennek meg a második generációs jogok, amelyek az állampolgárok számára biztosítanak gazdasági – szociális – kulturális jogokat.

Ezen jogok csoportjába a munkához, a munka és foglalkozás szabad megválasztásához, a munka mennyiségének és minőségének megfelelő jövedelemhez, a pihenéshez, az érdekvédelemhez, a sztrájkhoz való jog, a magántulajdon védelméhez és a vállalkozáshoz való jog, a szociális biztonsághoz és ellátáshoz való jog, az egészségvédelemhez való jog, a művelődéshez való jog, a tanítás szabadsága, a tanszabadság, valamint a tudományos és művészeti élet szabadsága tartozik.

Mindezek közül az egészségvédelemhez való jogra és a szociális biztonsághoz és ellátáshoz való jogra épült az egészségügyi és a szociális feladatellátás és a későbbi alapellátás. Az, hogy a művelődéshez való jogra miért nem épült egységes rendszerű, szerkezetű és finanszírozású kulturális alapellátás, annak történelmi, társadalmi és politikai okai egyaránt vannak. Annyi bizonyos, hogy amennyiben a közismert maslowi táblázatra is gondolunk, az egészségügyi, szociális szükségletek az elsődleges, vagy hiányszükségletek között találhatók, míg a kultúra a piramis felső szakaszában, az önmegvalósító szükségletek között helyezkedik el. Az teljesen logikus és érthető, hogy az államháztartások elsősorban a primer szükségletek kielégítését szervezik meg alapellátás szinten. Mindenesetre a kulturális feladatellátás, kulturális alapszolgáltatások gyökerei itt, a gazdasági – szociális – kulturális jogok megjelenésénél kereshetők.

Megjegyzendő, hogy az emberi jogok nemzetközi védelme a 20. század második feléig hézagos volt, hiszen csupán az emberek meghatározott csoportjaira terjedt ki (pl. az I. világháború áldozataira, a munkavállalók jogaira, a kisebbségek jogvédelmére). Ez a védelem területileg is korlátozott volt (Népszövetség keretein belül), és nem terjedt ki az emberi jogok túlnyomó többségére (Kardos, 2003). A II. világháború után került a figyelem középpontjába az emberi jogokkal kapcsolatos általános nemzetközi szabályozás szükségessége. 1948-ban az Egyesült Nemzetek Szervezete elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, amely már részletezte az emberi jogokat és szabadságokat is. A Nyilatkozat alapján született meg a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (PPNE, 1966), majd a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (GSZKE, 1966). Ez utóbbi egyébként a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló törvény preambulumban is megjelenik.[\[6\]](#)

2. A kulturális jog és a kulturális feladatellátás a rendszerváltást követően

A rendszerváltást megelőző években kialakult, akkor még ellenzéki értelmiségi, elképzelések a kulturális élet átalakítására alapvetően a rendszerváltást megelőző társadalmi rendszer hiátusainak kitöltésére és egy demokratikusabb, plurálisabb kulturális rendszer kialakítására törekedtek (Kováts 2006). A kulturális jog átalakulása is természetesen a hazai jogrendszer strukturális átalakulásával párhuzamosan zajlott a rendszerváltást követően. A magyar jogrendszerre a 80-as évekig a rendelet formájában való jogalkotás volt jellemző. Fontos helyet foglaltak el az állami irányítás egyéb nem jogi eszközei pl. az iránymutatások, útmutatók, állásfoglalások, amelyek az egypártrendszer érdekeinek, a központi irányításnak, a kommunista kézivezérlésnek megfelelő eszközei voltak. Ez a korábbi jogszabályalkotó gyakorlat módosult gyökeresen azzal a rendszerváltást követően, hogy a jogalkotás centruma az országgyűlés lett. A törvények száma ugrásszerűen megnőtt, jelentőssé vált a deregulációs tevékenység is, amely a jogszabályok felülvizsgálatára, és ha szükséges, hatályon kívül helyezésére irányul. (Kis 2006.) Megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a kulturális jog minőségében és mennyiségében is nagy változásokon, fejlődésen ment keresztül.

Összességében 1995 és 2005 között számos, a kulturális területet érintő törvény került elfogadásra. 1995 és 1997 között fogadták el a levéltári törvényt, a médiatörvényt, a műemlékvédelemről szóló törvényt, a kulturális törvényt, valamint a nonprofit törvényt. 1999-ben a szerzői jogról szóló törvény, 2001-ben pedig az örökségvédelmi törvény lépett életbe. 2004 és 2005 között megszületett a mozgóképről, a Nemzeti Audiovizuális Archívumról, és a Nemzeti Kulturális Alap átfogó módosításáról szóló törvény. A törvények megszületése után sorra jelentek meg az azokat kibontó végrehajtási rendeletek is. A fent felsorolt kultúrát érintő jogszabályok és ezek későbbi módosulásai a kulturális feladatellátás rendszerváltást követő szervezetét, tevékenységét és finanszírozását alapozták meg, legitimálták végeredményben.^[7]

A kultúra, ezen belül is a közművelődés szempontjából rendkívül fontos kitétel az Alaptörvényben, hogy Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. Az önkormányzati törvény szerint, a helyi önkormányzás joga a települések (települési önkormányzatok) és a megyék (területi önkormányzatok) választópolgárainak közösségét illeti meg. A magyar önkormányzati törvény egyrészt az Európai Önkormányzati Charta^[8] elvei alapján fogalmazódott meg, másrészt pedig a „közösség” fogalmának többszöri explicit használatával konkrétabbá is tette az ott megfogalmazottakat.^[9] Közösségi színterekre éppen ezért is szükség van, mert ezek – főként a kistélepüléseken – az alapvető helyszínei a helyi közösségek önszerveződésének is. A közösségi önszerveződés pedig az egyik fontos feltétele és alapja a helyben alakuló és működő autonóm, demokratikus önkormányzásnak. Ebben az összefüggésben a kulturális, közművelődési tevékenység - amelynek fontos része a közösségfejlesztés - a helyi önkormányzatiság fejlesztésének is egyik fontos segítőjévé, szövetségesévé válhat. A közösség minél erősebb, összetartóbb, kulturáltabb, annál inkább erősödik meg a közhatalom, demokratikus decentralizációja is.

Ide kívánczik az ENSZ vonatkozó bizottságának 2009. évi részletes értelmezése arról, hogy mit is jelent valójában a kulturális életben való részvétel joga.^[10] A dokumentum szerint a kulturális jogok integráns részét képezik az emberi jogoknak, és hasonlóan hozzájuk egyetemesek, oszthatatlanok és egymással kölcsönhatásban vannak.

Meg kell említenünk a CULTURE 21: Actions – nevű dokumentumot is, amelyet az Egyesült Városok és Helyi Önkormányzatok nemzetközi szervezetének (UCLG) 2015. évi márciusi konferenciáján fogadtak el Bilbaóban.^[11] Az okmány bevezetőjében is jelzi, hogy a fejlődés csak akkor lesz fenntartható, ha központi szerepet fog kapni a kultúra. Az emberi fejlődés alapja továbbá a szabadságjogok kiterjesztése és az eljövendő generációk jogainak és szabadságainak tisztelete. Azt is deklarálja a dokumentum, hogy a polgári jogok, a kultúra és a fenntartható fejlődés kölcsönösen összefüggő fogalmak és tartalmak.

Összefoglalva a kultúra – mint közösség és társadalomfejlesztő tevékenység – fontos és elengedhetetlen a helyi önkormányzás és a települések jövője szempontjából is. A művelődéshez való jog gyakorlása közigazgatási szempontból is közérdekű, a kulturális, közművelődési tevékenység támogatása pedig közcél, ahogy ezt a Kulturális törvény vonatkozó paragrafusa is említi.^[12] A művelődéshez való jog pedig a kulturális feladatellátás egységes rendszerbe szervezésével, intézményei feladatrendszerének újbóli átgondolásával, finanszírozásának megerősítésével biztosítható az állampolgárok számára. Ezt hívhatjuk a kulturális alapellátás jövőbeni rendszerének.

A kulturális szabályozás állami vonatkozásait tekintve alapelveként a világnézeti semlegességet és az objektív intézményvédelmi kötelezettséget kell leszögezni. (Takács 2000.) Az állam, de a helyi önkormányzat is minden személy vagy csoport számára ugyanazokat a feltételeket köteles biztosítani bármínemű tevékenységük folytatásához – értelemszerűen a kulturális gyakorlathoz is –, ha azok az Alaptörvényben foglalt mértékek keretei között maradnak. A világnézeti semlegesség elve tulajdonképpen a Kulturális törvény alapelvei között részletesen meg is jelenik:

„ 2.§ Az e törvényben meghatározott jogok érvényesítése során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani.

3.§ Az állami és a települési önkormányzati fenntartású muzeális intézmény, könyvtár és közművelődési intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás, világnézet vagy politikai irányzat mellett sem.

4.§ Mindenkinek joga, hogy

a) megismerhesse a kulturális javakat és ezek jelentőségét a történelem alakulásában, a nemzeti, nemzetiségi önismeret formálásában, valamint az ezek védelmével kapcsolatos ismereteket a muzeális intézmények tevékenysége, a könyvtári szolgáltatások, az oktatás, a közművelődés, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztatás útján,

b) igénybe vegye a nyilvános könyvtári ellátás rendszerét, a muzeális és közművelődési intézmények szolgáltatásait,

c) műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa, közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre, s külön jogszabályban meghatározottak szerint szervezetet alapítson, működtessen,

d) e törvény szerint művelődési céljai megvalósításához közművelődési közösségi színteret (a továbbiakban: közösségi színtér), szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.[\[13\]](#)

A kultúrával összefüggő állampolgári jogok és szabadságok „elhárító”, „védő” jogként funkcionálnak, s mint ilyenek gátat szabnak az állam, vagy önkormányzat aktivitása, beavatkozása elé.

A kulturális feladatellátás, de az alapellátás és az abból adódó kiemelt állami szerepvállalás szempontjából sokkal fontosabb az állam ún.objektívintézményvédelmi kötelezettsége.A fent említett „aktív” alapjog esetében napi szervező, irányító, felügyelő, ellenőrző tevékenységet kell folytatni. (Takács 2000.)

Az ország alaptörvényéből adódó művelődéshez való joggal való élés lehetősége a kistelepüléseken, a leghátrányosabb helyzetű településeken élők számára lényegesen nehezebb, mint mondjuk egy nagyvárosban és vonzáskörzetében lakók számára. A társadalmi integráció fennmaradása és elmélyülése, az esélyegyenlőség minél nagyobb mérvű megvalósulása és a művelődéshez való jog biztosítása és a művelődési folyamatok további segítése, fejlesztése érdekében, az állam nem maradhat ebben a dimenzióban sem a társadalmi folyamatok passzív szemlélője. Nem hagyhatja magára a helyi önkormányzatokat, és az objektív intézményvédelmi kötelezettségéből adódóan mindent meg kell tennie azért, hogy a művelődéshez való jog ne szenvedjen csorbát, az az ország valamennyi településén érvényesüljön.Ebből adódóana területi

egyenlőtlenségekkel együtt járó társadalmi igazságtalanságok a kultúra és a művelődés terén is csökkennének.

3.A kulturális alapellátás (Cultural Basic Care) fogalmi megközelítései, célja és eszközei

A kulturális alapellátás fogalmának megragadásához lényegében egy korábbi definíció segítségével szolgálhat. A Közművelődési Fogalomtár szerint, *a közművelődési alapellátás nem más, mint „az állam és az önkormányzatok által biztosított személyi, infrastrukturális és pénzügyi feltételrendszer olyan minimuma, amely lehetővé teszi az állampolgárok számára az aktív, közösségi művelődési tevékenység gyakorlását. Az alapellátás része a megfelelő épület vagy helyiségegyüttes, a tevékenységet segítő közművelődési szakember, a szükséges műszaki, technikai eszközök, berendezések, felszerelések, valamint a megfelelő költségvetési fedezet.* (Közművelődési Fogalomtár 2012)

A fenti definíció, és a korábban leírtak alapján a kulturális alapellátás definiálására, céljainak és eszközeinek a meghatározására az alábbi kísérletet tesszük.

A kulturális alapellátás olyan ellátási formát jelent a kultúra területén, amely a lakosság nagy többsége által, általánosan igénybe vett kulturális szolgáltatások minimumát biztosítja. A kulturális alapellátás a helyi lakosság kulturális szükségleteit kielégítő magánszemélyek, szervezetek, közösségek tevékenységét jelenti. Olyan szervezeti, tevékenységbeli és finanszírozási feltételrendszer, amely lehetővé teszi az állampolgárok és közösségek számára a művelődéshez való joguk közvetlen gyakorlását. Hosszú távon és folyamatosan működik, személyes kapcsolatokon is alapul, korra, nemre vallási meggyőződésre tekintet nélkül. Az ellátás a helyi lakosok által közvetlenül, lehetőleg a lakóhelyen, vagy közel lakóhelyükhöz egyenlő eséllyel igénybe vehető, alanyi jogon jár. A feladatot különböző kulturális szakmai ágazatok által biztosított szakemberek, szakmacsoportok valósítják meg. A kulturális alapellátás rendszerébe a népesség egésze, vagy nagy többsége belép. Működését az Alaptörvény és sarkalatos törvények biztosítják. Alapvetően közpénzekből kerül finanszírozásra, meghatározó benne az állam domináns szerepvállalása. A különböző szakmai területek egymással szorosan összekapcsolódnak, egyetlen rendszerbe szerveződnek. A kulturális alapellátás felett a politika irányítási, ellenőrzési és felügyeleti jogkört gyakorol. A kulturális alapellátás nem csak országos, hanem helyi közügynek is minősül.

A kulturális alapellátás céljait illetően, alapvetően fontos, hogy az igényes kultúra minél szélesebb rétegeket érjen el. Szükséges a korábbi kulturális feladatellátás egy rendszerbe, a kulturális alapellátás rendszerébe való szervezése. Fontos továbbá, hogy a kulturális alapellátás, mint fogalom, mint ellátási és szolgáltatási struktúra épüljön be a közgondolkodásba, az igény növekedjen a kulturális fogyasztás iránt. A kultúra segítségével erősödjenek a helyi közösségek és újak is szerveződjenek. A kultúra és annak intézményrendszere az eddigieknél intenzívebben, közvetlenebbül kapcsolódjon be a gazdaság- és társadalomfejlesztési folyamatokba. További fontos szempont az értékmegőrzés és az értékteremtés a kulturális alapellátás területén. Kiemelt feladat a hangsúlyos szerepvállalás az esélyteremtésben és a felzárkózási folyamatokban.

Az eszközöket tekintve, a fent felsorolt célokat a kulturális intézményrendszer infrastruktúrájának további fejlesztésével lehet megvalósítani. A korábbi kutatásokra alapozva, olyan mérőszámok és indikátorok létrehozása szükséges, amelyek segítségével a kulturális alapellátás szervezete, tevékenysége és finanszírozása, teljesítménye tervezhetővé és mérhetővé válik. Fontos eszköz továbbá a kultúrát érintő jogszabályok módosítása, a megfelelő szakmai dialógusok lefolytatása a szakmán belül és azon kívül. A fentiek alapján szükség van különböző szakmacsoportonként (közművelődési, közgyűjteményi művészeti, audiovizuális, kulturális örökség) szolgáltatási csomagok, és a kulturális alapszolgáltatások minimumrendszerének a kidolgozására. Mindezekhez elengedhetetlen a források allokálása a kulturális alapellátás rendszerében. A kulturális alapellátás rendszerének biztosításához az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatok feladatmegosztásának újragondolása is elkerülhetetlen. Végül meg kell jegyeznünk, hogy a kulturális alapellátás kérdése nem választható el a kulturális életpálya-modell kialakításától és valamennyi kulturális szakcsoportot magában foglaló kulturális stratégia létrehozásától sem.

Mindezek alapján is számos gyakorlati kérdés merül fel a kulturális alapellátás rendszeréhez kötődően. Hogyan jelentkezik majd az új rendszer a finanszírozás, a tevékenység és a szervezet vonatkozásában? Vannak-e már, készülnek-e a működési modellek? Miben fog különbözni az új rendszer a korábbi kulturális feladatellátástól? Hogyan fog változni konkrétan is az élete egy kistelepülésen élő és a művelődéshez való jogával élni kívánó állampolgárnak? A művelődéshez való jog mit jelent valójában a mindennapi kulturális gyakorlatban? Megvalósul-e és hogyan valósul meg a szinergia a különböző kulturális szakágazatok között? Milyen szinteken valósul meg az irányítás, felügyelet és az ellenőrzés? Milyen feladatmegosztás jön létre a kulturális alapellátás rendszerében az állam és az önkormányzatok között? Sorjáznak a kérdések, amelyekre vélhetően már a közeljövőben együttes, közös, átgondolt és konszenzuson alapuló választ ad majd a kulturális szakma és a politikum.

Felhasznált irodalom

Amerikai Jogok Deklarációja 1774. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat 1776 (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Amerikai Alkotmány 1787. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Bill of Rights 1689. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Bill of Rights 1776. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Committee on Economic, Social and Cultural Rights: General comment No. 21. Right of everyone to take part in cultural life (art. 15, para. 1 (a), of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights). (Forty-third session, 2-20 November 2009.)

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f21

2015. 08.25. 12.48.

CULTURE 21: Actions

http://www.agenda21culture.net/images/a21c/nueva-1C/C21A/C21_015_en.pdf.

2015. 08.25. 13.06.

Francia ember és polgár jogainak deklarációja 1789. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Francia Alkotmány 1791. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1966). In KOVÁCS ISTVÁN - SZABÓ IMRE (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. 1980, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

Habeas Corpus Act (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

HALMAI - TÓTH (2003): Az emberi jogok eredete. In Halmai - Tóth (szerk.): Emberi jogok. Budapest, Osiris Kiadó.

HOBBS, THOMAS (1999): A Leviatán vagy az egyházi és világi állam formája és hatalma. Budapest, Kossuth Kiadó.

KARDOS GÁBOR (2003): Az emberi jogokat védő nemzetközi intézmények. In Halmai - Tóth (szerk.): Emberi jogok. Budapest, Osiris Kiadó.

KISS ZOLTÁN (2006): A kultúra és a tömegkommunikáció jogi szabályai. Budapest, L'Harmattan, Zsigmond Király Főiskola.

Kováts Flórián (2006): Kultúrpolitika. In CZIBERE KÁROLY et al (szerk.): Szakpolitikák a rendszerváltás utáni Magyarországon. Budapest, Rejtjel Kiadó.

LOCKE, JOHN (1986): Értekezés a polgári kormányzat igazi eredetéről, hatásköréről és céljáról. Budapest, Gondolat Kiadó.

Magna Carta Libertatum (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

MONTESQUIEU, CHARLES L.S. (1962): A törvények szelleméről. Budapest, Akadémiai Kiadó.

NYÍRI TAMÁS (1991): A filozófiai gondolkodás fejlődése. Budapest, Szent István Társulat.

Mexikói Alkotmány 1917. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Orosz Alkotmány 1936. (1980) In KOVÁCS - SZABÓ (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. Budapest, Unió Kiadó.

Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1966). In KOVÁCS ISTVÁN – SZABÓ IMRE (szerk.): Az emberi jogok dokumentumokban. 1980, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

RÁCZ ATTILA (2002): Alapvető jogok és kötelességek. Budapest, BKÁE Államigazgatási kar.

ROUSSEAU, JEAN J. (1997): A társadalmi szerződésről, avagy a politikai jog elvei. Budapest, PannonKlett Kiadó.

TAKÁCS ALBERT (2000): A Szociális – Kulturális igazgatás – A kultúra igazgatása. Budapest, BKÁE Államigazgatási kar. 12. oldal.

Közművelődési fogalomtár, 2008-2012. Elektronikus változat.

http://www.erikanet.hu/system/adatbazis_fajl.php?fajl_id=92943&meret=5 2015.04.07. 13:50.

Jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye 2011. április 25.

1993. évi XXIII. törvény a Nemzeti Kulturális Alapról.

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

1995. évi LXVI. törvény a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről

1996. évi I. törvény a rádiózásról, és televíziózásról

1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről.

1997. évi LIV. törvény a műemlékvédelemről

1997. évi CLVI. törvény a közhasznú szervezetekről,

Az 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

2004. évi II. törvény a mozgóképről

2004. évi CXXXVII. törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról

Kulturális alapellátás a sajtóban

Megalakult a Kulturális Alapellátás Kerekasztala. EMMI. 2014.09.30.

<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/hirek/megalakult-a-kulturalis-alapellatas-kerekasztala>.

2015.04.08. 10:30.

Hoppál Péter: jöhet a kulturális alapellátás. MTI. 2014.11.19.

<http://www.stop.hu/belfold/hoppal-peter-johet-a-kulturalis-alapellatas/1278844/>. 2015. 04.10. 10:00.

Átszervezés lesz a kulturális államtitkárságnál. MTI. 2015.02.20.

<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kulturaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/atszervezes-lesz-a-kulturalis-allamtitkarsagnal>. 2015.04.08. 11:00.

Nemzetben gondolkodni – a nemzetért cselekedni. NMI. 2015.02.20.

<http://www.nemzetiforum.hu/index.php?id=nemzetben-gondolkodni-a-nemzetert-cselekedni>. 2015. 04.17. 10:00.

Átalakul a kultúráért felelős államtitkárság. Magyar Nemzet Online. 2015.02.23.

http://hirposta.hu/cikk/4537522/Kulturalis_alapellatas/.

2015.04.07. 16:10.

Weninger Andrea: Passzív tömegek helyett aktivizálható közösségek. Kultúra.hu. 2015.03.17.

<http://www.kultura.hu/passziv-tomegek-helyett>.

2015. 04.14. 15:30.

A Kulturális Alapellátás Kerekasztala második alkalommal ült össze Hoppál Péter elnökletével. Belföldi hírek.hu. 2015.03.18.

<http://www.belfoldihirek.com/kultura-magyar-nemzeti-ertekek/a-kulturalis-alapellatas-kerekasztala-masodik-alkalommal-ult-ossze-hoppal-peter-elnokletevel>.

2015.04.10. 11:00.

Folytatja a munkát a Kulturális Alapellátás Kerekasztala. EMMI. 2015.03.18.

<http://orientpress.hu/140773>.

2015.04.10. 9:40.

Kulturális alapellátást szorgalmaz az államtitkár. Hirado.hu. 2015.03.21.

<http://www.hirado.hu/2015/03/21/kulturalis-alapellatast-szorgalmaz-az-allamtitkar>.

2015.04.08. 11:20.

A kulturális alapellátás szélesítését tűzte ki az EMMI. MTI. 2015.03.22.

<http://szinhaz.hu/szinhazi-hirek/59876-a-kulturalis-alapellatas-szelesiteset-tuzte-ki-az-emmi>.

2015. 04.16. 11:30.

Egyeztetett a kulturális alapellátásról a szaktárca és a főváros. MTI. 2015.03.27.

<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kulturaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/egyeztetett-a-kulturalis-alapellatasrol-a-szaktarca-es-a-fovaros>.

2015.04.07. 12:40.

Stratégiai konferencia a cselekvő közösségek és az önfenntartó társadalom szerepéről. NMI. 2015. 03. 30.

<http://www.nmi.hu/Nemzeti-Muvelodesi-Intezet-Budapest/Strategiai-konferencia-a-cselekvo-kozossegek-es-az-onfenntarto-tarsadalom-szereperol>. 2015.04.07. 11:20.

[1] 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

[2] Magyarország Alaptörvénye (2011 április 25.).

[3] A kulturális alapellátásról szóló cikkek jegyzéke tanulmányunk végén olvasható.

[4] Az emberi jogok kialakulásának történetében olyan dokumentumokat lehet említeni és tanulmányozni, mint az angol Magna Carta Libertatum (1215), Habeas Corpus Act (1679), Bill of Rights (1689), az Amerikai Jogok Deklarációja (1774), Bill of Rights (1776), Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat (1776), Alkotmány (1787), a francia ember és a polgár jogainak deklarációja (1789), a francia Alkotmány (1791), a mexikói Alkotmány (1917), a weimari Alkotmány (1919) és az orosz Alkotmány (1936). Az angol jognyilatkozatok, lényegében nem egyszer fegyveres harcok eredményeként, az évszázadok alatt kialakult szokásjogot foglalták írásba az egyes emberi jogok tekintetében is. Ezek aztán a későbbiekben nagy hatással bírtak az amerikai jognyilatkozatokra is. A francia dokumentumok már egyértelműen az emberi fejlődésre hivatkozva rögzítik a társadalmi küzdelmek eredményeit és alapvetően természetjogi alapokon nyugszanak. Így a Deklaráció kinyilvánítja az ember természetes és elidegeníthetetlen szent jogait: az ember szabadnak és jogaiban egyenlőnek született. Alapvető és természetes jogként szerepel a dokumentumban a szabadság, a tulajdon, a biztonság, az elnyomással szembeni ellenállás joga.

[5] Hobbes gondolataiban itt még nem jelentkezett az élet és a biztonság megvédéséhez való jog.

[6] 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99300003.TV. 2015. 04.27. 14.03.

[7] A korábban le nem hivatkozott jogszabályok az alábbiak: 1995. évi LXVI. törvény a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről, 1996. évi I. törvény a rádiózásról, és televíziózásról, 1997. évi LIV. törvény a műemlékvédelemről, 1997. évi CLVI. törvény a közhasznú szervezetekről, 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről, 2004. évi II. törvény a mozgóképről, 2004. évi CXXXVII. törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról, 2005. évi LXXXIX. Törvény az Örökségvédelmi törvény átfogó módosításáról, 2005. évi CL. Törvény az Nkat. Átfogó módosításáról.

[8] 1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről. A Charta szerint a helyi önkormányzás a helyi önkormányzatoknak azt a jogát és képességét jelenti, hogy - jogszabályi keretek között - a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.

[9] A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján, a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok között szerepel a kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása. (13. § (1) bekezdés 7.) A törvény fontos eleme, hogy a Chartától eltérően, nevesítve is a közösségre teszi a hangsúlyt ebben az összefüggésben: 2. § (1) A helyi önkormányzás a település, valamint a megye választópolgárai közösségének joga, melynek során érvényre jut az állampolgári felelősségérzet, kibontakozik az alkotó együttműködés a helyi közösségen belül.

[10] Committee on Economic, Social and Cultural Rights (Forty-third session, 2–20 November 2009) General comment No. 21. Right of everyone to take part in cultural life (art. 15, para. 1 (a), of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights).

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f21. 2015. 08.25. 12.48.

[11] CULTURE 21: Actions

http://www.agenda21culture.net/images/a21c/nueva-A21C/C21A/C21_015_en.pdf. 2015. 08.25. 13.06.

[12] Kulturális törvény 73. § (1)

[13] Kulturális törvény 2-3-4. §